

Organizatorji SLO in DS med nebom in zemljo

Letos mineva 14 let od ustanovitve Katedre za SLO in DS na ljubljanski Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Katedra je v prvih letih iskala svojo identiteto. Z uvajanjem ustreznih znanstvenih vsebin in nato s preimenoivanjem v Katedro za obramboslovje pa je že trdneje začrtala svoje področje znanstvenega proučevanja, obenem pa študentom ponudila dokaj sodoben, interdisciplinaren študij. V teh letih je na Katedri diplomiralo okoli 1200 obramboslovcev. Ti naj bi zapolnili kadrovske vrzeli na delovnih mestih, na katerih jim je naložena skrb za obrambo oz. za organiziranje SLO in DS v OZD. Napak bi bilo trditi, da se ti obramboslovci niso vključili v delo na področju SLO in DS na vseh ravneh, vendar pa lahko ob tem zapišem, da je prav kadrovska struktura profesionalnih referentov za SLO in DS, organizatorjev obrambnih priprav, organizatorjev SLO in DS, upraviteljev obrambnih načrtov (oz. kakorkoli so delovne organizacije že poimenovala ta delovna mesta – torej opis del in nalog) še vedno neustrezna. Ob tem pa ni tako bistveno, da rezervni oficirji (ki v večini zasedajo ta delovna mesta v OZD) za to vrsto dela ne bi bili ustrezno strokovno usposobljeni (kar pa je argument za boljšo kadrovsko zasedbo), temveč ali je v vsesplošni racionalizaciji poslovanja, gospodarski in družbeni krizi, pomanjkanju denarja in vrednot sploh še smotrno ohranjati takšna neproduktivna, administrativna delovna mesta.

Vsekakor je rešitev toliko, kolikor je podjetij. Pa jih naštejmo nekaj: poleg opravljanja nalog SLO in DS še opravljanje drugih, metodološko in vsebinsko podobnih opravil, najemanje honorarnih delavcev, oddajanje dela na področju SLO in DS drugim, strokovno neustrezno izobraženim delavcem, pri več zaposlenih delavcih za delo na tem področju zmanjšanje števila delavcev, zadnja in obenem najbolj radikalna je zanemarjanje nalog SLO in DS oz. neopravljanje ali opustitev. Ta zadnja predpostavka se mogoče komu zdi banalna, neprimerna, pa vendar, če bi se pri nas podjetja obnašala podjetniško (brez moralnih obveznosti do uradno potrjene doktrine SLO in DS), torej bi težila za čim večjim profitom, potem bi rajši plačevala kazni, ki so res minimalne. Kajti ob upoštevanju višine kazni za neopravljanje del in ob stroških, ki ob opravljanju teh del nastanejo, se dá pri opustitvi teh del prihraniti marsikateri dinar (osebni dohodek, pisarniški material, poslovni prostori . . .).

Če postavimo hipotezo, da so ta delovna mesta na določeno število delavcev, na vrsto in pomembnost dela, potrebna, potem je nujno o tem zapisati nekaj predlogov za učinkovitejšo in racionalnejšo organizacijo dela na tem področju.

S SLO in DS je najprej treba sneti tančico mističnosti, jo očistiti nesmislov dnevnopolitičnih usmeritev, predvsem pa jo je treba osvoboditi pokroviteljstva Zveze komunistov, skratka SLO in DS naj postane stroka, naj se deideologizira in depolitizira.

Drugi del posodobitve del in nalog organizatorjev SLO in DS pa bi moral biti bolj življenjski in fleksibilen. Medtem ko se jih večina ukvarja z organizacijo sicer zakonsko predpisanih načrtov, ki obravnavajo in razčlenjujejo razmere, kako bo, ko se bo začelo (izredne razmere, neposredna vojna nevarnost, vojna), bi bilo

veliko boljše, ko bi se angažirali na povsem vsakdanjih področjih (ki pa so za SLO in DS prav tako pomembna) ekologije, naravnih nesreč itd. Menim, da so to problemi, ki v današnjem času vse bolj silijo v ospredje, zahtevajo pa nujne in hitre odgovore. Dolgoročna funkcija SLO in DS (pri nas še vedno najbolj propagirana) je priprava na vojno.

Organizatorji SLO in DS v podjetjih zaradi specifičnosti svojega delovnega mesta in delovnega področja svojo dejavnost velikokrat privatizirajo. Omenjena mističnost, okrepljena z neustreznim institutom uradnih skrivnosti, strogo zaupno itd., jim povsem ustreza. Individualnim poslovodnim organom oz. direktorjem, ki so za to področje sicer neposredno odgovorni, pa tudi ustreza, da se jim poleg vsakdanjega dela in dolžnosti ni treba ukvarjati še s SLO in DS. Organizatorji SLO in DS tako spletajo okoli sebe neprehodne ovire in potem ni težko razumeti, da delavci gledajo nanje kot na nekakšne politikomisarje, ki razpolagajo z edinimi resničnimi informacijami iz prve roke ter ustrezno politično močjo, še posebno, če so obenem še sekretarji OO ZK.

Takšne razmere je treba preseči. Ustrezna kadrovska izpopolnitev še ne zagotavlja sprememb. Dosledno je treba uresničevati vsa zakonska določila in postopke, ki pridejo pri tej vsebini dela v poštev, pa še takrat ne bodo povsem premagane težave, ki so seveda globalno pogojene z demokratizacijo političnega življenja. Organizatorji SLO in DS morajo vsestransko sodelovati (horizontalno TOZD-i med seboj, vertikalno z ustreznim upravnim organom na občini), sami ne smejo sprejemati nobenih odločitev, vse svoje delo morajo zasnovati na odločitvah delavskega sveta, direktorja, pristojnega občinskega upravnega organa in ustreznih zakonskih in podzakonskih aktov (komitejev za SLO in DS namenoma ne omenjam, ker so zadnji ostanki vodilne vloge Zveze komunistov in bodo po vsej verjetnosti kmalu ukinjeni).

Organizatorji SLO in DS morajo postati strokovni delavci s svojim področjem dela in nič več. Posebno poglavje dela organizatorjev SLO in DS je obrambni načrt in obrambno načrtovanje. Kot sem že zapisal, je tudi obrambno načrtovanje preobilno, centralistično togo in velikokrat povsem nepotrebno. Vzemimo za primer obrazce ONO, ki so nekakšne zbirke materialno tehničnih sredstev, usposabljanja, prihodkov in odhodkov, vzdrževanja in remonta sredstev in opreme, priprav za opravljanje dejavnosti v vojni... Obrazci ONO so tipičen primer zbirokratiziranosti centralističnega sistema. Komu je namenjena množica, povrh vsega še netočnih in približnih podatkov? Verjetno ustreznim službam v republiki, ki pa bi lahko določene podatke dobile iz drugih virov, npr. proizvajalcev opreme ali pa celo iz podobnih obrazcev, ki pa so sestavni del dokumentov delovanja v vojni. Obenem pa so podatki na teh obrazcih malokdaj verodostojni, saj kakršen ugled imajo med svojimi izpolnjevalci, takšno je tudi izpolnjevanje. Čeprav nimam jasnih dokazov, lahko vseeno na podlagi mnogih razgovorov trdim, da je polovica teh podatkov zaokrožena, nepopolna ali docela izmišljena. Do največjih nesmislov prihaja na obrazcih, kjer je treba ovrednotiti določene količine sredstev. Načrtovanje poteka za obdobje 1986-90, inflacija pa se iz leta v leto (sedaj že iz dneva v dan) spreminja in res ne vem, kdo se lahko ob tej poplavi števil, indeksov (ki so le malokje enaki) sploh še znajde.

Veliko boljši niso niti obrambni načrti. Namesto da bi bili kratki, jedrnat, operativni programi dela, so vanje strpali kopico nepotrebni dokumentov, razne sklepe, dokazila, nepotrebne opomnike itd. Število obrambnih načrtov (po novem dokumentov) narašča. Nekateri, izdelani po veljavni metodologiji,

so povsem nepotrebni: dokument o uporabi civilne zaščite, načrt varnostnih ukrepov in ukrepov samozaščite.

Vse pogosteje je med nestrokovnimi in včasih tudi strokovnimi mnenji slišati predloge za ukinitve ne samo teh delovnih mest, temveč tudi tega dela. Menim, da je takšna varianta ob sedanji organiziranosti in ob veljavnosti doktrine SLO in DS le malce preradikalna in nesmotrna. Vsekakor pa je tudi za to trditev nekaj argumentov:

- racionalizacija poslovanja; manj zaposlenih, manj stroškov,
- sorazmerno zmanjševanje števila zaposlenih v občini in republiki,
- JLA že tako dobi veliko denarja, pa naj poskrbi še za to področje,
- s tem bi se vsesplošna militarizacija družbe zmanjšala.

Že na prvi pogled brez vsakršnega tehtanja se vidi, da stojijo ti argumenti na trhlih nogah. Odprava te dejavnosti sicer ne bi izzvala kaosa, vendar bi se prvi negativni rezultati diskontinuitete pokazali že ob prvi naravni ali kakšni drugi nesreči. Te službe pa vsekakor ne bi mogli ukiniti v podjetjih, kjer sodelujejo z JLA na tem ali onem področju.

Tisti, ki bi JLA dodatno obremenili (ta trditev sicer ne vzdrži kritike), sploh ne poznajo problematike, kajti obrambna dejavnost ne zajema samo oboroženega boja, temveč tudi ustvarjanje pogojev zanj. To je ustrezno organizacijo gospodarstva, zdravstva, šolstva in drugih civilnih struktur.

O zadnjem argumentu bi bilo treba zapisati več besed. Med jugoslovanskimi avtorji je militarizem dokaj slabo obdelan. Medtem ko mladi odkrito priznavajo vpliv militarizma, ga uradni, vojaški raziskovalci seveda odklanjajo. Sam menim, da je vpliv militarizma precejšen, vendar je zavit v ideološko frazo samoupravljanja, svoje ideje pa nezavedno (?) uveljavlja preko Zveze komunistov. Zato se tudi cilji JLA identificirajo s cilji ZK. Ta specifični element in posebnost doktrine SLO in DS dokaj zamegljuje z zahodno terminologijo opredeljen pojem militarizma. Problem je zapleten in zasluži več prostora, kot mu ga lahko ponudim v obravnavo v okviru problematike dela organizatorjev SLO in DS.

Naj končam. Možnosti za izboljšavo dela na področju SLO in DS v podjetjih je veliko. Racionalizacija je možna v vseh pogledih. Obrambno načrtovanje naj postane stvarno, pregledno in uporabno tudi za podjetja. Obrambne načrte je treba očistiti balasta, postati bi morali povsem operativen in pregleden dokument, ki bi ga znal uporabiti vsak, ki bi ga vzel v roke. Na novo bi bilo treba ovrednotiti zahtevnost teh del in nalog ter spodbuditi nezadostno izobražene za dodatno usposabljanje. Delo se ne bi smelo zapirati v pisarne, temveč bi moralo biti vsestransko povezano in usklajeno z vsemi subjekti SLO in DS, upoštevati bi morali vse postopke izdelave ustreznih dokumentov in poročil, zagotoviti bi bilo treba večjo povezanost organizatorjev SLO in DS s pristojnim občinskim upravnim organom in preseči sedanjo hierarhično strukturo. Za vse to pa sta seveda potrebni demokratizacija SLO in DS in visoka usposobljenost republiških in zveznih delavcev na tem področju, SLO in DS mora postati stroka pristojnih in podjetniških ljudi!

In še opomba: Članek nima namena kritično osvetliti celotnega področja problematike SLO in DS, temveč le opozoriti na nekatere vidike najbolj kritičnih in vidnih pomanjkljivosti dela organizatorjev SLO in DS v podjetjih.